

Lausunto

16.07.2026

Asia: VN/6466/2026

Lausuntopyyntö Oikeuspalveluviraston toimipaikoista annetun oikeusministeriön asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleistä

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry (jäljempänä ”SPJL”) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta oikeusministeriön asetukseksi Oikeuspalveluviraston toimipaikoista.

SPJL toteaa, että nyt lausunnolla oleva asetuserluonnos liittyy välittömästi siihen Oikeuspalveluviraston toimistorakenteen ja toimipaikkaverkoston uudistamista koskevaan kokonaisuuteen, josta SPJL on antanut lausuntonsa 4.6.2026. SPJL viittaa tältä osin aiemmin antamaansa lausuntoon ja toteaa, että nyt lausunnolla oleva asetuserluonnos toteuttaa käytännössä niitä toimipaikkaverkostoa koskevia muutoksia, joihin SPJL on jo aiemmin suhtautunut kriittisesti. Aiemmassa lausunnossaan SPJL toi esiin erityisesti toimipaikkojen voimakkaaseen vähentämiseen, virkapaikkojen muuttumiseen, kansliahenkilöstön työkuorman kasvuun sekä asiakkaiden tosiasialliseen palvelujen saavutettavuuteen liittyviä huolia.

Asetuserluonnoksen mukaan Oikeuspalveluviraston asetuksessa säädettyjen toimipaikkojen määrä olisi jatkossa 38, ja nykyinen oikeusministeriön asetus Oikeuspalveluviraston toimipaikoista kumottaisiin. Muistioloennoksessa todetaan lisäksi, että asetuksessa mainittujen toimipaikkojen tarkoituksena olisi toimia henkilöstön virkapaikkoina ja että niissä tarjottaisiin kaikkia Oikeuspalveluviraston palveluja.

SPJL pitää erittäin ongelmallisena, että näin merkittävä toimipaikkaverkoston supistaminen toteutettaisiin ilman riittävän perusteellista ja yksilöityä henkilöstövaikutusten arviointia. Kysymys ei ole pelkästä asetusteknisestä toimipaikkaluettelon päivittämisestä, vaan muutoksesta, jolla on

välittömiä vaikutuksia virkamiesten virkapaikkoihin, työmatkoihin, työolosuhteisiin ja työn järjestämiseen.

Toimipaikkaverkoston supistamisen vaikutukset henkilöstöön

Asetusluonnoksen mukaan Oikeuspalveluvirastolla olisi jatkossa 38 toimipaikkaa. Muistioloituksen mukaan nykyisessä asetuksessa mainituista 158 toimipaikasta valtaosassa ei ole henkilöstöä paikalla ja osa toimipaikoista on käytännössä ollut vähäisellä käytöllä. SPJL ymmärtää tarpeen ajantasaistaa asetuksen toimipaikkaluetteloa vastaamaan todellista toimintaa. Tämä ei kuitenkaan poista sitä, että ehdotettu muutos vaikuttaa merkittävästi niihin virkamiehiin, joiden virkapaikka muuttuu.

Muistioloituksessa todetaan, että toimipaikkojen lakkauttamisen vuoksi virkapaikka muuttuisi 94 henkilöllä ja alustavan arvion mukaan viiden henkilön virkapaikka siirtyisi toiselle työssäkäyntialueelle. SPJL pitää tätä erittäin merkittävänä henkilöstövaikutuksena. Virkapaikan sijainti ei ole virkamiehen kannalta vähäinen tai muodollinen seikka, vaan sillä on olennainen merkitys työmatkoihin, perhe-elämään, työssä jaksamiseen, työpäivien kokonaispituuteen ja työn sekä muun elämän yhteensovittamiseen.

SPJL:n näkemyksen mukaan asetusluonnoksessa virkapaikkavaikutuksia käsitellään liian yleisellä tasolla. Se, että henkilöstöä koskevat muutokset valmistellaan yhteistoimintamenettelyn edellyttämällä tavalla, ei yksin riitä poistamaan tarvetta arvioida asetuksen vaikutuksia jo säädösvalmisteluvaiheessa. Muutos koskee suoraan sitä, missä virkamies jatkossa tekee työtään, ja tältä osin vaikutukset tulisi arvioida yksilöidymmin ennen asetuksen antamista.

SPJL pitää välttämättömänä, että ennen asetuksen voimaantuloa selvitetään vähintään, keiden virkapaikka muuttuu, miten työmatkat muuttuvat, kuinka monella työntekijällä päivittäinen työmatka pitenee olennaisesti ja millaisia vaikutuksia muutoksella on työkykyyn, työssä jaksamiseen ja palvelussuhteen tosiasiallisiin ehtoihin. Erityisesti työssäkäyntialueen ulkopuolelle siirtyvät virkapaikat on arvioitava erikseen.

Kansliahenkilöstön erityinen asema

SPJL kiinnittää erityistä huomiota kansliahenkilöstön asemaan. Aiemmassa lausunnossaan SPJL toi esiin, että kansliahenkilöstö vastaa muun muassa asiakaspalvelusta, ajanvarauksista, asiakirjaliikenteestä, asianhallinnan käytännön ylläpidosta, asiakkaiden ohjaamisesta sekä viraston päivittäisen toiminnan sujuvuudesta.

Toimipaikkaverkoston supistaminen merkitsee käytännössä sitä, että asiakasyhteydenotot, ajanvaraukset, neuvonta ja asioiden selvittely keskittyvät harvempiin toimipaikkoihin. Tämä lisää väistämättä jäljelle jäävien toimipaikkojen kansliahenkilöstön työmäärää ja henkistä kuormitusta. Asetusluonnoksessa tätä vaikutusta ei ole arvioitu riittävästi.

Muistioloonnoksessa todetaan, että pienten toimipaikkojen lakkauttaminen helpottaisi töiden järjestelyä ja asiakkaiden turvallista vastaanottamista sekä parantaisi henkilöstön yhdenvertaisuutta etätöiden ja työympäristön turvallisuuden kannalta. SPJL suhtautuu tähän arvioon varauksellisesti.

Kansliahenkilöstön tehtäviin sisältyy edelleen paljon sellaista asiakaspalvelua, asiakirjojen käsittelyä ja toimistopalvelua, joka edellyttää fyysistä läsnäoloa. Etätö ei näin ollen kompensoi toimipaikkaverkoston supistamisen vaikutuksia kansliahenkilöstön osalta samalla tavalla kuin joissakin yksittäisissä asiantuntijatehtävissä.

SPJL katsoo, että asetuksen valmistelussa tulisi arvioida erikseen, miten toimipaikkojen vähentäminen vaikuttaa kansliahenkilöstön työmäärään, työn vaativuuteen, työjärjestelyihin, asiakaspalvelupaineeseen ja työssä jaksamiseen. Mikäli kansliahenkilöstön tehtävät laajenevat tai muuttuvat vaativammiksi, tämä on huomioitava myös tehtävien vaativuuden arvioinnissa, palkkauksessa, koulutuksessa ja henkilöstömitoituksessa.

Asiakasvaikutukset ja palvelujen tosiasiallinen saavutettavuus

Asetusluonnoksessa palvelujen saavutettavuutta perustellaan muun muassa sillä, että Oikeuspalveluviraston teettämän analyysin mukaan 97,4 prosenttia väestöstä saavuttaisi toimipaikan enintään tunnissa ja yli tunnin matka-aika kertyisi 2,6 prosentille väestöstä.

SPJL pitää keskimääräisiin matka-aikoihin perustuvaa tarkastelua asiakkaiden tosiasiallisen aseman kannalta riittämättömänä. Keskiarvot eivät kerro niiden asiakkaiden tilanteesta, joiden asiointimatka pitenee olennaisesti tai joilla ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia käyttää etäpalveluja. Oikeusapu-, edunvalvonta- ja talous- ja velkaneuvontapalvelujen asiakkaissa on paljon henkilöitä, jotka ovat iäkkäitä, vähävaraisia, toimintarajoitteisia, digitaalisia palveluja heikosti käyttäviä tai muutoin haavoittuvassa asemassa.

Muistioloonnoksessa todetaan, että asiakkaita voitaisiin ottaa edelleen vastaan myös muualla kuin asetuksessa mainituissa toimipaikoissa esimerkiksi valtion yhteisissä toimipisteissä ja kuntien kanssa sovituissa tiloissa. SPJL pitää tätä mahdollisuutta sinänsä tärkeänä, mutta huomauttaa, että tällainen täydentävä vastaanotto ei ole sama asia kuin pysyvä, asetuksessa säädetty toimipaikka. Asiakkaan

näkökulmasta palvelun ennakoitavuus, jatkuvuus ja saavutettavuus voivat heikentyä, jos palvelu perustuu jatkossa nykyistä enemmän tapauskohtaisiin järjestelyihin.

SPJL katsoo, että toimipaikkaverkoston supistamisen asiakasvaikutuksia on arvioitava huomattavasti konkreettisemmin erityisesti niiden asiakkaiden näkökulmasta, joille etäpalvelut eivät ole tosiasiallinen vaihtoehto. Oikeusavun ja edunvalvonnan asioissa henkilökohtaisella kohtaamisella, paikallistuntemuksella ja palvelun jatkuvuudella on usein asiakkaan oikeusturvan kannalta olennainen merkitys.

Kielelliset oikeudet ja saamen kielen asema

Asetusluonnoksessa todetaan, että Porvoo ja Raasepori sisältyvät toimipaikkaverkostoon ruotsinkielisen väestön palvelujen turvaamiseksi ja että Inarin toimipaikka sijaitsee saamen kielilain mukaisella saamelaisten kotiseutualueella.

SPJL pitää tärkeänä, että kielelliset oikeudet otetaan huomioon toimipaikkaverkostossa. Samalla SPJL katsoo, että kielellisten oikeuksien toteutumisesta ei tule arvioida vain toimipaikan muodollisen säilymisen kautta. Olennaista on, onko asiakkaalla käytännössä mahdollisuus saada palvelua omalla kielellään kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella tavalla.

SPJL kiinnittää erityistä huomiota saamen kielen asemaan. Vaikka Inarin toimipaikan säilyttäminen on tärkeää, se ei yksin riitä takaamaan saamenkielisten palvelujen tosiasiallista toteutumista. Jatkovalmistelussa on arvioitava konkreettisesti, miten saamenkielinen palvelu järjestetään uudessa toimipaikkaverkostossa, millä henkilöstöresursseilla se toteutetaan ja miten varmistetaan, ettei palvelu etäänny asiakkailta, joilla on oikeus käyttää saamen kieltä viranomaisasiointissa.

Taloudelliset vaikutukset

Muistioloonnoksen mukaan toimipaikkojen vähentämisellä arvioidaan saavutettavan noin 0,5 miljoonan euron säästö toimintamenoihin. Samalla muistiolounnoksessa todetaan, että virkamiesten matkakulujen arvioidaan lisääntyvän 15 prosenttia ja että nämä kulut on huomioitu säästölaskelmassa.

SPJL pitää välttämättömänä, että säästölaskelmia arvioidaan realistisesti myös henkilöstön työajan, työkuorman ja matkustamiseen liittyvän hallinnollisen työn näkökulmasta. Matkakulujen lisääntyminen ei ole vain taloudellinen kysymys, vaan se vaikuttaa myös työajan käyttöön, työn suunnitteluun ja henkilöstön jaksamiseen.

SPJL korostaa, että matkakustannusten korvaamiseen liittyvien käytäntöjen on oltava virkamiehille selkeitä, yhdenvertaisia ja hallinnollisesti kevyitä. Matkakustannussäästöjä ei saa tosiasiallisesti syntyä sen seurauksena, että korvausten hakeminen on niin työlästä tai epäselvää, että virkamiehet jättävät korvauksia hakematta.

Yhteenveto

SPJL katsoo, että oikeusministeriön asetusta Oikeuspalveluviraston toimipaikoista ei tule antaa esitetystä muodosta ilman perusteellisempaa henkilöstö- ja asiakasvaikutusten arviointia.

Erityisesti ennen asetuksen antamista tulee selvittää yksilöidysti virkapaikkojen muutosten vaikutukset, kansliahenkilöstön työkuorman jakautuminen, asiakkaiden tosiasiallinen palvelujen saavutettavuus sekä kielellisten oikeuksien käytännön toteutuminen. SPJL katsoo, että toimipaikkaverkoston supistamiseen liittyvät riskit ovat henkilöstön ja asiakkaiden näkökulmasta merkittäviä, eikä niitä voida sivuuttaa pelkästään toimitilasäästöihin tai keskimääräisiin saavutettavuuslukuihin vetoamalla.

Thurin Jesper
Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL r.y.